

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

Ünite

TİYATRO

Konu

- Tiyatro
- Karagöz
- Orta Oyunu
- Meddah
- Cümle Çeşitleri
- Yazım ve Noktalama

OGM
MATERYAL

7.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

Geleneksel Türk tiyatrosu, sözlü halk geleneği ürünlerindedir. Bu gelenekte verilen eserler, anonim nitelikte olup doğaçlama oynanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Geleneksel Türk tiyatrosundaki oyunlarda güldürü, şive taklitleri, yanlış anlaşılmalara dayanan mizahi öğeler söz konusudur. Müzik, oyunlarda fazla bir yere sahip değildir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Modern tiyatrodaki önemli bir yere sahip olan dekor, sahne, kostüm, ışık gibi unsurlar geleneksel Türk tiyatrosunda yok denecek kadar azdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

Geleneksel Türk tiyatrosunun ürünleri arasında meddah, orta oyunu, köy seyirlik oyunları ve Karagöz yer alır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

Karagöz, bir gölge oyunudur. Bu oyun, deriden kesilen ve tasvir olarak adlandırılan bazı şekillerin (insan, hayvan, eşya vb.) arkadan bir ışık verilerek beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

6

Karagöz, "hayali" adı verilen kişiler tarafından Küşteri Meydanı diye anılan bir perdede oynatılır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

7

Tanınmış Karagözcüler arasında Hayali Kör Hasanzâde Mehmet Çelebi, Nazif Bey, Hayali Memduh, Hayali Küçük Ali gibi isimler sayılabilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

8

Karagöz oyunlarının temelde iki kahramanı vardır. Bunlardan biri; okumamış, halk diliyle konuşan, öğrenim görmüş kişilerin söylediği sözleri anlamayan, duyduklarına ters anlamlar yükleyen Karagöz tipidir. Diğeri ise öğrenim görmüş, medrese diliyle konuşan, bilimden az çok anlayan, görgü kurallarına uyan Hacivat'tır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

9

Orta oyunu, sahne olarak kabul edilen ve etrafı seyircilerle çevrilmiş açık bir alanda oynanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

10

Orta oyununda, oyuncuların "palanga" diye adlandırdıkları oyun alanı; herhangi bir yerde kolaylıkla hazırlanabilir. Bu nedenle oyuncuların belli bir yerde, sabit bir alanları yoktur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

11

Orta oyununda dekor denilebilecek başlıca iki nesne vardır: Birincisi ev olarak kullanılan "yeni dünya" adı verilen paravan, ikincisi iş yeri olarak kullanılan ve "dükkân" adı verilen iskemledir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

12

Orta oyunu, çalgılı (zurna, çifte, nara vb.) ve kadrosu geniş bir oyundur. Çalgı, sadece sahneye giren oyuncuları haber verme sırasında kullanılır. Çalgıcılar seyircilerin tam önünde yer alır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

13

Orta oyunundaki kişiler, Karagöz oyununda olduğu gibi tip özelliği gösterir. Öğrenim görmüş kişilerin söylediği sözleri yanlış anlayan, okumamış kesimi temsil eden Kavuklu; eğitim görmüş, görgü kurallarına uyan, aydın kesimi temsil eden Pişekâr başta olmak üzere Zenne, Yahudi, Acem, Kürt, Rumelili, Arnavut, Ermeni, Kayserili, Frenk, Çelebi, Muhacir şeklinde sıralanabilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

14

Meddah taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçıdır. Meddah, yüksekçe bir yerde oturup bir öyküyü başından sonuna kadar canlandırdığı kişileri ağız özelliklerine göre konuşturarak anlatır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

15

Meddah; kişilerin ağız özelliklerini taklit ettiği gibi hayvanların, doğanın ve cansız nesnelere seslerini de taklit eder. Meddahın iki aracı vardır: Biri boynuna doladığı mendili, öteki de elinde tuttuğu sopasıdır. Mendille çeşitli başlıklar yapar, terini siler. Sopayı da oyunu başlatmak, seyirciyi suskunluğa çağırmak, kapıyı vurmak için ya da saz, süpürge, tüfek, at yerine kullanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

16

Köy seyirlik oyunları; düğünlerde, bayramlarda ya da yılın belirli günlerinde köylülerin güzel vakit geçirmek amacıyla düzenledikleri oyunlardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

17

Tanzimat Dönemi'nde Türk edebiyatına Batı'dan gelen edebî türlerden biri olan tiyatro, çok ilgi görmüştür. Türün ilk yerli örneği, Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* adlı eseridir. Sahnelenen ilk tiyatro eseri de yine bu dönemde Namık Kemal tarafından yazılan *Vatan yahut Silistre*'dir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

18

Şair Evlenmesi, Türk edebiyatında Batılı anlamda yazılmış ilk tiyatro örneğidir. Eser, önce saray tiyatrosunda oynanmak amacıyla yazılmış; sonra *Tercümân-ı Ahvâl* gazetesinde tefrika hâlinde yayımlanmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

19

Şinasi, *Şair Evlenmesi* adlı eserinde Karagöz ve orta oyunu gibi geleneksel Türk tiyatrosu ürünlerinden yararlanır. Eser aynı zamanda dönemin gelenek ve göreneklerini, sosyal yaşantısını yansıtmaya yönüyle de Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

20

Tanzimat Dönemi'yle birlikte başlayan modern Türk tiyatrosu Millî Edebiyat Dönemi'nde gelişimini devam ettirmiştir. Özellikle de Yeni Lisan hareketiyle konuşma diline yakın bir edebî dil oluşturan sanatçılar, tiyatro üzerine birçok çalışma yapmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

21

Cumhuriyet Dönemi, tiyatronun kurumsallaşması ve oyun yazarlığının gelişmesi bakımından önemli atılımlara sahne olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında oyun yazarları daha çok tarihimize ve efsanelerimize yönelerek ulusçuluğu aşlayan düşünceler üzerinde durmuşlar; eserlerinde toplumsal sorunları, değer yargılarının değişmesini ve ruhsal çelişkileri vermeye çalışmışlardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

22

Cumhuriyet Dönemi'nin en usta kalemlerinden biri Haldun Taner'dir. Türk edebiyatında *Keşanlı Ali Destanı* ile epik tiyatro alanında ilk denemeye girişen Haldun Taner, Bertolt Brecht'in geliştirdiği epik tiyatro ile geleneksel Türk tiyatrosundan yararlanarak açık biçimli yeni bir oyun ortaya koymuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

23

Komedi (Komedya): Kişilerin ve toplumun aksayan yönlerini güldürücü öğelerle iç içe yansıtan tiyatro türüdür. Komedi; karakter komedisi, töre komedisi, entrika komedisi gibi türlere ayrılır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

24

Trajedî (Tragedya): Kökeni Eski Yunan edebiyatına dayanan trajedi; seyircide heyecan, korku ve acıma hissi uyandırarak ruhu kötülüklerden arındırma amacı güden tiyatro türüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

25

Dram: Hayatı hem acıklı hem gülünç yönleriyle bir bütün olarak yansıtmayı amaçlayan tiyatro türüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

00-32

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

33-40

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

41-50

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

Tüm
maddelerin
konu özeti

Eşleştirme -I

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

1	<i>İçli Kız</i>	☐	Ahmet Kutsi Tecer	A
2	<i>Eyvah</i>	☐	Ahmet Vefik Paşa	B
3	<i>Şair Evlenmesi</i>	☐	Abdülhak Hamit Tarhan	C
4	<i>Koçyiğit Köroğlu</i>	☐	Ahmet Mithat Efendi	Ç
5	<i>Zavallı Çocuk</i>	☐	Haldun Taner	D
6	<i>Çok Bilen Çok Yanılır</i>	☐	Moliere	E
7	<i>Zoraki Tabip</i>	☐	Namık Kemal	F
8	<i>Keşanlı Ali Destanı</i>	☐	Anton Çehov	G
9	<i>Cimri</i>	☐	Recaizade Mahmut Ekrem	H
10	<i>Vişne Bahçesi</i>	☐	İbrahim Şinasi	I

Eşleştirme-II

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

1 Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Beyanname

A

2 Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Yüzbaşı

B

3 "-a, -e, -ı, -i, -u, -ü" zarf-fiil ekleriyle "bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak" fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır.

Karadut

C

4 Somut olarak yer bildirmeyen "alt, üst ve üzeri" sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Niçin

Ç

5 Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır.

Oldubitti

D

Eşleştirme-II

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

6

"Hane, name, zade" kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Eskişehir

E

7

Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki "baş" sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları bitişik yazılır.

Kuzeydoğu

F

8

Her iki kelimesi de "-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)" belirli geçmiş zaman veya "-r /-ar /-er" geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Yazabilmek

G

9

"Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay" vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır.

Camgüzeli

H

10

Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır.

Yüzüstü

I

Aşağıda karışık olarak verilen kavramları cümlelerde doğru boşluklara yerleştiriniz.

gölge oyunu	Hacivat	Köy seyirlik oyunları	Ahmet Vefik Paşa	Şemsettin Sami
Batı	dram	İbrahim Şinasi	<i>Vatan yahut Silistre</i>	Haldun Taner
meddah	<i>Celâlettin Harzemşah</i>	Geleneksel Türk tiyatrosu	Direktör Ali Bey	realizm
Yeni Lisan	palanga	trajedi	Recaizade Mahmut Ekrem	romantizm

- içinde yer alan Karagöz, orta oyunu, meddah ve köy seyirlik oyunları Osmanlı Dönemi'nden başlayarak Türk toplumundaki eğlence kültüründe önemli bir yere sahip olmuştur.
- Geriden ışıkla aydınlatılmış bir perde arkasında hareket ettirilen resimlerin gölgelerinden yararlanılarak oynatılan oyuna adı verilir.
- Karagöz oyununda yarı aydın, ağdalı bir dil kullanan, kurnaz, çıkarını düşünen bir tiptir.
- Orta oyununda, oyuncuların diye adlandırdıkları oyun alanı, herhangi bir yerde kolaylıkla hazırlanabilir.
- Geleneksel Türk tiyatrosunda taklitler yapıp hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçılara denir.
-; düğünlerde, bayramlarda ya da yılın belirli günlerinde köylülerin güzel vakit geçirmek amacıyla düzenledikleri oyunlardır.
- Tanzimat; Osmanlı toplumunda büyük değişikliklerin olduğu, Osmanlı aydınının yüzünü tamamen'ya döndürdüğü bir dönemdir.
- Batılı anlamda, ilk Türk tiyatro oyunu'nin yazdığı *Şair Evlenmesi*'dir.
- Namık Kemal;, oyunlarında tarihsel konuları işler.
-, tercüme yapmış ve adaptasyon eserler vermiştir. Moliere'den çevirdiği ve *Zor Nikâh*, *Zoraki Tabip* adını verdiği Türkçeye adapte edilmiş eserleriyle büyük başarı sağlamıştır.
- hareketiyle konuşma diline yakın bir edebî dil oluşturan sanatçılar, tiyatro üzerine birçok çalışma yapmıştır.
- Tanzimat Dönemi'nde Ahmet Vefik Paşa ve gibi sanatçılar, başta Moliere olmak üzere Batı edebiyatından çeviri ve uyarlamalar yapmışlardır.
-'in *Atala yahut Amerika Vahşileri* ve *Çok Bilen Çok Yanılır* komedisi Batılı anlamda tiyatronun bütün özelliklerini taşır.
- Abdülhak Hamit Tarhan'ın tiyatro eserlerinde akımının etkisi görülür. Tiyatrolarının tümüdır. Shakespeare ve Victor Hugo'dan etkilenmiştir.
-; *Keşanlı Ali Destanı*'nda Ankara'nın Altındağ semtinde sürdürülen gecekondu hayatı içerisinde kanunsuzluğun, düzensizliğin hüküm sürdüğü, kanun ve adaletin yerine kaba gücün hâkim olduğu durumu anlatmıştır.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Hacivat: Gel benim serv-i bülendim.

Karagöz: Gelemem, benim sümüklü efendim.

Hacivat: Gel benim ömrümün hâsılı

Karagöz: Gelemem ayağımın nasırı

Hacivat: Gel benim serseri gezeni

Hacivat: Anlaşıldı. Arabîden bir şey bilmiyorsun. Bir de Fârisiden sorayım, "Men" demek ne demek? "Tuu" demek ne demek?

Karagöz: Tuu senin suratına! Durup dururken suratıma tükürmeye ne hakkın var?

Bu parça Karagöz oyununun hangi bölümünden alınmıştır?

- A) Fasil
- B) Giriş
- C) Bitiş
- D) Muhavere
- E) Mukaddime

2. Karagöz oyunu ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Oyunda tasvirleri hayaliye veren yardımcı, yordak adını alır.
- B) Çelebi; malı mülkü olan zengin, mirasyedi bir tiptir.
- C) Oyunlar, palanga diye anılan bir perdede oynatılır.
- D) Hacivat; öğrenim görmüş, medrese diliyle konuşan bir tiptir.
- E) Anonim nitelikte olup doğaçlama oynanır.

3. *Şair Evlenmesi* adlı oyun ile ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) *Tercümân-ı Ahvâl* gazetesinde tefrika hâlinde yayımlanmıştır.
- B) Görücü, görücü usulü evlenmenin yanlışlığına dikkat çekmiştir.
- C) Tanzimat Dönemi'nde İbrahim Şinasi tarafından yazılmıştır.
- D) Edebiyatımızda sahnelenen ilk oyun olması açısından önemlidir.
- E) Karagöz ve orta oyunu gibi geleneksel Türk tiyatrosundan izler taşır.

4. I. Zenne: Orta oyununda veya Karagöz'de kadın rolüne çıkan erkek oyuncu.

II. Tiryaki: Konuşmaların en önemli yerinde uyuklama ya başlayan tiptir.

III. Beberuhi: "Altıkulaç" lakabıyla anılan, cüce, yaygaracı bir tiptir.

IV. Acem: İran'dan ya da Azerbaycan'dan gelen varlıklı, şiire düşkün tiptir.

V. Tuzsuz Deli Bekir: Karagöz'ün tam tersi olan, medrese diliyle konuşan tiptir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. Tanzimat Dönemi tiyatrosu ile ilgili eser-yazar eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) *Zavallı Çocuk* - Namık Kemal
- B) *Şair Evlenmesi* - İbrahim Şinasi
- C) *Nesteren* - Ahmet Mithat Efendi
- D) *İçli Kız* - Abdülhak Hamit Tarhan
- E) *Kara Bela* - Namık Kemal

6. Kale kumandanı olan Sıtkı Bey, Abdullah Çavuş ve diğer kahramanlar, vatanları uğruna gözlerini kırpmadan canlarını feda edebilecek kişilerdir. Sıtkı Bey daha önce Manastır'da zabıtken suçsuz bir arkadaşını -Ali Bey'i- kurşuna dizmek görevini yerine getirmediği için ordudan çıkarılmış ama o, askerlik ve vatan aşkıyla adını değiştirip tekrar orduya girmiştir.

Bu parçada kahramanları hakkında bilgi verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Celâlettin Harzemşah*
- B) *Vatan yahut Silistre*
- C) *Âkif Bey*
- D) *Gülnihâl*
- E) *Zavallı Çocuk*

7. Orta oyunu ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Yazılı bir metne bağlı kalmadan gerçek oyuncular tarafından oynanır.
- B) Ev olarak kullanılan, 150 cm yüksekliğindeki dekora "yeni dünya" denir.
- C) Pişekâr, Karagöz oyunundaki Hacivat tipinin karşılığıdır.
- D) Oyunlar isimlerini oyunun asıl bölümü olan "arzbâr" bölümüne göre alır.
- E) Oyuncuların giysilerinin bulunduğu, perdeyle kapatılmış bölüme sandık odası denir.

8. I. Zurnanın Pişekâr havası ile gelen Pişekâr, zurnacı ile kısa bir konuşma yapar. Sonra zurna, Kavuklu havasını çalar; Kavuklu ile Kavuklu arkası (cüce) konuşarak sahneye gelir.

II. Pişekâr'la Kavuklu'nun konuşmaları iki bölümdür. Birinci bölüm, iki tanıdığın sohbeti; ikinci bölüm, tekerlemedir. Bu bölümde Kavuklu, başından geçmiş garip bir macerayı anlatır; bölümün sonunda ise bunun bir rüya olduğu anlaşılır.

Numaralanmış parçalarda orta oyunun bölümlerinden hangileri ile ilgili bilgi verilmektedir?

I	II
A) Fasil	Giriş
B) Bitiş	Muhavere
C) Muhavere	Fasil
D) Giriş	Muhavere
E) Bitiş	Giriş

9. XIX. yüzyılda geleneksel Türk tiyatrosunda yerini aldığı bilinen orta oyunu; o dönemin sosyal, kültürel ve siyasi yaşamından izler taşır.

Bu cümle ile ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Yapısına göre öge ortaklığı bulunmayan sıralı cümledir.
- B) Yüklemine türüne göre fiil cümlesidir.
- C) Anlamına olumlu cümledir.
- D) Yüklemine yerine göre kurallı cümledir.
- E) Birden fazla yan cümlecisi vardır.

10. I. Tanzimat Dönemi tiyatrosu, toplumsal konuları ve tarihin ders veren olaylarını ele alır.

II. Namık Kemal'in tiyatro türündeki eserlerinde romantizmin etkisi görülür.

III. Tanzimat Dönemi'nde Şinasi tarafından yazılan *Şair Evlenmesi*, geleneksel tiyatrodan izler taşıyan bir töre komedisidir.

IV. Abdülhak Hâmit Tarhan tarafından yazılan *Nestere* adlı oyun hece ölçüsüyle yazılmış bir trajedidir.

V. Recaizade Mahmut Ekrem'in *İçli Kız* adlı oyunu dört perdeden oluşur ve oyun Maraş'ta geçer.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

11. AYT 2021

(I) Karagöz ve orta oyunu geleneksel Türk tiyatrosunun belli başlı türlerindedir. (II) Bunlar, önceden yazılmış ve ezberlenmiş metinlere dayanmaktan ziyade gösteriyi ön plana alır. (III) Orta oyununda asıl konunun işlendiği bölüme "fasıl" adı verilirken Karagöz'de bu bölümün adı "muhavere"dir. (IV) Zaman zaman her iki oyuna da müzik eşlik eder. (V) Kişiler açısından bir karşılaştırma yapılırsa Karagöz'deki Hacivat'ın orta oyunundaki karşılığı Pişekâr, Karagöz'ün karşılığı ise Kavuklu'dur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklemine türüne göre isim cümlesidir?

- A) Annem, her sabah beni uyandırmak için odama girdi.
- B) Yasemin çiçeğinin kokusu vardı burnumda çocukluğumdan kalma.
- C) Sevgisiz bir dünyada yaşamamak için çabaladı ömrü boyunca.
- D) Yaz tatilini geçirmek için gittiği dedesinin köyüne sabaha karşı vardı.
- E) Sesini duyar duymaz içime kocaman bir sevinç doldu bu sabah.

13. I. Ekrem, şiirlerinde dil ve üslup üzerinde titizlikle durur.
II. Namık Kemal, zengin bir tarih bilgisi ve şuuruna sahiptir.
III. Şinasi, Fransızcadan çevirdiği manzumeleri "Tercüme-i Manzume" adıyla yayımlar.
IV. Ahmet Mithat, eserlerinde çok az Arapça ve Farsça kelime kullanır; eserlerini açık bir Türkçe ile yazar.
V. Ahmet Vefik Paşa, dilde öze dönüşten yanadır.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Birinci cümle kurallı fiil cümlesidir.
B) İkinci cümle öznesi ortak bağlı cümledir.
C) Üçüncü cümle girişik birleşik cümledir.
D) Dördüncü cümle öge ortaklığı olan sıralı cümledir.
E) Beşinci cümle yapısına göre birleşik cümledir.

14. I. Köşe koltuğuna oturup akşama kadar gazete okuyordu.
II. Anladım ki sensiz hiçbir şeyin anlamı yoktu.
III. Çocukların uçurtmasına benzeyen kalbi, çabuk kırılırdı.
IV. Ne zaman seni düşünsem hüzün olur tüm cihan.
V. Seni sabahtan akşama kadar büyük bir heyecanla bekledim.

Numaralanmış cümlelerden hangisi yapısına göre birleşik, yüklemine yerine göre devrik, yüklemine türüne göre fiil cümlesidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

15. Onun altı yaşına giren bir çocuğun sevincini taşıyan yüreği, ıslıl ıslıl yanan gözleri, bitmek bilmeyen bir yaşama sevinci vardı.

Bu cümlelerin özellikleri aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Olumlu / devrik / bağlı / fiil cümlesi
B) Olumlu / kurallı / sıralı / isim cümlesi
C) Olumsuz / kurallı / birleşik / fiil cümlesi
D) Olumlu / kurallı / birleşik / isim cümlesi
E) Olumsuz / devrik / sıralı / fiil cümlesi

16. I. Irmak, günden güne daha çok zayıflıyordu.
II. Akşamüzeri onunla başbaşa oturup kahve içtik.
III. Sen gide dur, ben birazdan geleceğim.
IV. Semra'da son günlerde kendini kötü hissediyordu.
V. Eylül'de okulum açılacağı için çok mutluyum.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Tanzimat dönemi sanatçılarının amacı topluma eğitim vermektir.
B) İnsanlar, önyargıları yüzünden yaşamdan keyif alamamaktadır.
C) Ayaküstü sohbet edip evlerimizin yolunu tuttuk.
D) İngilizce'den sonra Almanca öğrenmeye başladı.
E) Onur, sıcak kanlı davranışlarıyla arkadaşlarının gözdesi oldu.

18. I. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

II. Ses bilgisinde uzun ünlüyü göstermek için kullanılır.

III. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır.

IV. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için kullanılır.

Numaralanmış cümlelerde aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Virgül
B) İki nokta
C) Üç nokta
D) Nokta
E) Eğik çizgi

19. Araba Taksim () e gidinceye kadar konuşmadılar. Ayşe () balo çıkışının kaldırımlara serptiği renkli insanları seyrediyordu. Rauf düşünüyordu.

Taksim () Şişli yolunda Ayşe sordu:

() Kuzum () ne düşünüyorsun? Söyle bana.

Bu parçada parantezle () belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (') (,) (,) (-) (...)
- B) (,) (;) (-) (.) (!)
- C) (') (,) (-) (-) (.)
- D) (,) (!) (,) (!) (...)
- E) (') (,) (/) (.) (.)

20. I. Hayır, sen bizimle gelemezsin.

II. Merve, ailemizin en küçüğü, her zaman etrafına neşe saçar.

III. Mutlu, huzurlu, güvenli bir evin temeli sevgidir.

IV. Hacer, köyünün en güzel bahçesini ve evini yapmıştı.

V. Sevdiği memleketten, İzmir'den, hep özlemlerle bahsedirdi.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde virgül aynı görevde kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) IV ve V

21. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla yan cümlecik vardır?

- A) Akşam yemeği için et sulu mercimek çorbası pişirdim.
- B) Başarılı olmak için çok çalışması gerektiğini o da biliyordu.
- C) Duydum ki o günden sonra bir daha yüzü gülmemiş.
- D) Onun davranışları her zaman beni etkilemişti.
- E) Adana'da hava kapalı, sıcak ve bunaltıcıydı.

22. Aşağıdaki birleşik sözcüklerden hangisi belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuştur?

- A) Karşı komşumuz Ahmet Bey'i oldubitti sevmemiştim.
- B) Sevgi, her şeyi arkasında bırakıp gidebilmeyi çok isterdi.
- C) Başhemsire Yasemin Hanım, hastalarla yakından ilgileniyordu.
- D) Hikmet Efendi, mirasyedi olmamak için bütün hayatı boyunca çalıştı.
- E) Annesinin aldığı kavuniçi gömleği nereye koyduğunu unutmuştu.

23. TYT 2020

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Bu araştırmada bizi şaşırtan bulgu, çevreciliğin barış-sever akımlarla çatışmasıdır.
- B) O kadar merhametlidir ki yakın arkadaşları arasında karıncaincitmez olarak anılır.
- C) Başkentin ortasındaki gökdelenler, etrafındaki binaları yutacakmış gibi duruyordu.
- D) İnsanlar, çokbilmiş olarak tanınan kişilerle arkadaşlık kurmaktan uzak dururlar.
- E) Orada yaşamamış, o insanlarla hiç bağ kurmamış gibi ne değerbilir ne yol yordam.

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

ORTA OYUNU

(...)

PİŞEKÂR — Evet, Allah bakide kalanlara uzun ömürler versin. Ne çare birader, mukadderat.

KAVUKLU — Ne kadar atayım göstermedin?

PİŞEKÂR — Ne atacaksın?

KAVUKLU — Bilmem, sen bu kadar at dedin ya.

PİŞEKÂR — Canım şimdi bundan bertaraf edelim de sen ne âlemdesin, ne iş koşuyorsun? Senin valide, hemşire onlar ne âlemde? Onları soralım anlayalım. Bunlardan başka benden ayrıldıktan sonra bu uzun ayrılık senelerini nasıl geçirdin? Onlardan bahsedelim. Hayırlı iş sahibi olabildin mi bari?

KAVUKLU — İsmailciğim onları hiç açmasak daha iyi olur sanırım. Çünkü bu cahillik yüzünden çekmediğim meşakkat kalmadı. Malum ya bir insan ne kadar akıllı olursa olsun en saf tahsil görmüşten aşağıdır. Ah o tahsil, ah o tahsil! Şimdi bin pişmanım fakat ne fayda.

PİŞEKÂR — Evet, öyledir birader. Ne yazık ki uçan kuş, kaçan balık bir daha ele geçmez.

KAVUKLU — Öyle deme İsmail benim sandıklanmış sakam vardı da kazara uçurdum, alimallah komşunun penceresinden öteye gidemedi, derhal yakaladım.

PİŞEKÂR — Zevzeklenme Hamdiciğim. Ben misal olarak söyledim. Yani tahsil zamanı geçince bir daha o zaman geri gelmez demek istedim.

KAVUKLU — Öyle ya. O mektep zamanını kaybetmek kadar kötü şey olamaz.

PİŞEKÂR — Öyledir birader çünkü beyin kartlaşır, sertleşir, hariçten gelen her türlü malumat saplanıp kalmaz. Şöyle bir gelir, pek az durur, gider.

KAVUKLU — Ya âdeta misafirlik oynar gibi dışarıdan beyine geldi mi bir kahve içip hemen gider.

PİŞEKÂR — Canım dimağa girecek malumat adam mı? Misafir gibi bir kahve içer gider mi yahu?

KAVUKLU — Bilmem sen söylüyorsun. Ne ise bu cahillik yüzünden başıma gelmeyen kalmadı.

PİŞEKÂR — Vah vah kardeşim! Anlat bakayım ne gibi felaketlere maruz kaldın?

KAVUKLU — Hangi feleklerde karpuz kaldı?

PİŞEKÂR — Hayır, felek, karpuz değil canım. Nasıl eziyetli hâllere giriftar oldun?

KAVUKLU — Ha, onu hiç sorma! Bak bir tanesini hikâye edeyim.

PİŞEKÂR — Buyurun sizi dinliyorum.

KAVUKLU — Siz buyurun, ben şimdi yedim de çıktım, vallahi tokum birader beni hiç bekleme.

PİŞEKÂR — A birader seni yemeğe mi davet ediyorum, söze buyurun dedim.

KAVUKLU — Öyle ise dinle de ibret al. Bak bilmezlik adamın başına ne hatıra gelmedik belalar getiriyor.

(...)

1. Orta oyununun bölümlerini ve bu bölümlerin özelliklerini yazarak yukarıdaki metnin hangi bölümünden alındığını belirleyiniz.

.....
.....
.....

2. Kavuklu ve Pişekâr'ın özelliklerini metinden hareketle belirleyerek Karagöz oyunundaki hangi tiplerle benzerlik gösterdiklerini belirtiniz.

.....
.....
.....

3. Orta oyununda kullanılan dekorlar ile ilgili bilgi veriniz.

.....
.....
.....

4. Aşağıda verilen orta oyunu metnindeki boşluklara diyaloglara göre oyunun ana karakterlerinden uygun kişileri getiriniz.

..... — Efendim uğurlar olsun.

..... — (*Yüzüne bakarak önünden geçer.*) Eyvallah illaki sana ne?

..... — Aman efendim bana ne olur mu? Bir insan eski bir ahabbını görür de aşinalık etmez olur mu hiç?

..... — Allah Allah, senin her gördüğün ahabbın mı olur?

..... — Elbette fakat her gördüğüm değil. Arz ettiğim veçhile gördüğüm ahabbım değil, her beni görmeyen ahabbıma aşinalık etmek mutadımdır.

1. Aşağıda verilen cümleleri yüklemine yerine ve türüne göre inceleyiniz.

	YÜKLEMİNİN YERİNE GÖRE	YÜKLEMİNİN TÜRÜNE GÖRE
SELİM: Yeryüzünü dolduran varlıkların kaderi elindeki işin tamamlanmasına bağlıydı sanki.		
MUSAHİP: Alinteriyle yaşayanların da dertleri vardır kendilerine göre.		
SELİM (<i>sitemli</i>): Bazen hiç yardımcı olmuyorsun.		
MUSAHİP: Anladığıma göre sadık bir bendeniz olarak size rahat yalan söyleyebilecek birini bulmam gerekiyor yerime.		
SELİM: O işi kendim pek güzel becermekteyim ben.		

2.

(...)

YOLCU — Anadolu'nun görünmeyen bir tarafı mı var?

FERHAT BEY — (*Sesi birdenbire en üst perdeye fırlar.*) Ruh var! Ruh görünmez!

YOLCU — Biz bu ruhu tanıyor muyuz?

FERHAT BEY — Biz bu ruhu tanımıyoruz. Çünkü bu ruh dal budak salmış bir ağaç gibi göz önünde fıskırmış hakikatlerden değildir. En derin ve en gizli hakikatlerdendir. Hakikat kesifleştikçe küçülür ve küçüldükçe gizlenir. Bir tohum gibi.

YOLCU — Bir tohum gibi mi?

FERHAT BEY — Madde açık, ruh gizlidir. Bütün hakikatler ruhundur.

YOLCU — Tohum, tohum!

(...)

FERHAT BEY — Biz bu ruhu tanımıyoruz. Anadolu nasıl duyar, nasıl sever, nasıl yanar, nasıl coşar, nasıl parlar, nasıl patlar, nasıl yatışır, nasıl susar, nasıl düşünür, nasıl gider, nasıl dönmez, nasıl ölür; biliyor muyuz? Bilemeyiz. Çünkü o ketumdur. Karanlık bir kuyuda yaşar gibi içinde yaşar. Boynunu kesseler sırrını vermez.

a) Bu metinden iki tane birleşik cümle bulunuz.

.....
.....
.....
.....

b) Bu metinden isim ve fiil cümlelerine ikişer örnek yazınız.

.....
.....
.....
.....

c) Bu metinden iki tane sıralı cümle bulunuz.

.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ALLAH'IN DEDIĞİ OLUR

(...)

HURİ — Sana bir şey olursa, tek başıma ne yaparım ben, hiç aklına gelir mi?

OSMAN — Bana bir şeycik olmaz ana, korkma.

HURİ — Bir şeycik olmazmış!

(...)

OSMAN — Elim armut toplamıyor ya benim de!

HURİ — Analar taş doğursun çocuk doğuracağına! Ölüm döşeğinde baban ne dedi, anan sana emanet demedi miydi? (*Ağlar*)

OSMAN — (*Dayanamaz, anasının boynuna sarılarak*) Ağlama ana, elimi kolumu bağlama ana, bazen varlığın öyle destek olur ki bana, Gürpınar'da benden güçlüsü yoktur; değil Habib Ağa, tüm köylü gelse, gözümü kırpmam; koşup koşup at süresim gelir ovalarda, havaya kurşun boşaltasım gelir. Bazan da gücümün kaynağını kurutursun; korkulu bir iş yapmağa kalksam, kaygılarıyla gözyaşlarıyla yoluma durursun; yüreğim gevşer, hiçbir şeyi kesmez gözüm. (*Anasının yanaklarından şapır şupur öperek*) Hadi, de bakalım kimin anası bu?

HURİ — (*Nazlanarak*) Git git; sen unuttun beni, anan varmış yokmuş, umurunda değil artık.

OSMAN — Yalan, gözüm çıksın yalan!

HURİ — Tövbe de! Düşmanların gözü çıksın!

OSMAN — Hay Allah! Bilmem ki ne yapmalı.

HURİ — Üzme canını, Osman'ım. Gün doğmadan neler doğar.

OSMAN — Ayşe de ödlele belleyecek beni.

HURİ — Niyeymiş?

OSMAN — Ölürüm de varmam, diyor Sıska Cemal'e; paran yoksa yüreğin de mi yok, diyor. Ben nasıl bakarım onun yüzüne, nasıl derim: seni kaçırmaktan vazgeçtim, anam razı gelmiyor, korkuyor, baban beni vurdurur diye, iki gözüm iki çeşme. Ne der bana böyle dersem Ayşe'ye, sen ne derdin babam sana böyle deseydi, ana?

HURİ — (*Konuyu değiştirme çabasında*) Osman'ım, yarıda kalan okulu tamamlasa, dişimizi sıksak da bitirsen şu liseyi? Sonra İstanbul'a da giderdin, o yüksek okullara. O zaman kız mı yok sana, elini sallasan ellisi.

OSMAN — Neyle, hangi parayla bitireyim okulu ana? Baba, rahmetli, sağ olaydı, belki... Hem Ayşe'den başkasında gözüm yok benim.

(...)

A. Turan Oflazoğlu, *Allah'ın Dediği Olur*

1. a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili söz öbeklerinin anlamlarını yazınız.

Sana bir şey olursa, tek başıma ne yaparım ben, hiç aklına gelir mi?

.....

Ağlama ana, elimi kolumu bağlama ana...

.....

Yüreğim gevşer, hiçbir şeyi kesmez gözüm.

.....

Baban beni vurdurur diye, iki gözüm iki çeşme.

.....

Osman'ım, yarıda kalan okulu tamamlasa, dişimizi sıksak da bitirsen şu liseyi?

.....

b) Parçada bu söz öbeklerini oluşturan kelimelerin gerçek anlamlarının kullanılması, anlam bakımından bir farklılaşmaya neden olur muydu? Neden?

.....

.....

2. Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlılarını tabloya yazarak bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

Kelimeler	Eş Anlamlısı	Cümle
kuşku		
güç		
kaygı		
ödlek		
sıska		

3. "Gün doğmadan neler doğar." hangi duyguyu vermek için kullanılan bir atasözüdür? Aynı duyguyu veren üç atasözü veya vecize (özdeyiş) yazınız.

.....

.....

.....

4. Parçada geçen "gözü olmamak", "iki gözü iki çeşme", "gözü kesmemek", "gözünü kırpmamak" gibi deyimlerde göz kelimesi kullanılmıştır. Bu kelimenin deyimlerde sıklıkla kullanılmasının sebebi ne olabilir? Siz de "kulak" ve "burun" kelimelerinin geçtiği üçer deyim yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ZİLLİ ŞİH (TAKDİM)

Hay hak, Hak dostum, Hak!
Bir çuval altın bırak.
Hamal parasını da ayrı bırak.
Kimseler alınmasın, bizimkiler salınmasın
Görevliler gocunmasın, seyircimiz gocunmasın.
İsim isme, kisb kisbe, cisim cisme, semt semte benzer.
İşte serdik gözünüzün önüne halımızı,
Yeşilimizi, alımızı, tutanağımızı, dalımızı,
Başlatalım artık masalımızı...
Öyle başlayalım deyince hemen başlanmaz,
Her önüne gelen taşlanmaz.
Âdem vardır cismi temiz,
Arı vardır uçup gezer,
Alır abdest, olmaz temiz.
Teni tenden geçip gezer,
Halkı tân eylemek nemiz.
Bilcümle vebal bizdedir, arı biziz bal bizdedir.
Yer ve zaman, işte bir mekân,
Koca bir meydan.
Etrafı çepeçevre dükkân.
Dükkânlar karşı karşı,
Cıvı cıvı bir çarşı.
Esnafın piri,
Yüce Ahi Evran Veli.
Her sabah besmele ile açılır dükkânımız,
Ahi Evran Veli'dir pirimiz hünkârımız.
Hep birlikte asma kilide sokulur anahtarlar,
Döndürü döndüm açar parmaklar.
(...)

Haşmet Zeybek, *Zilli Şih*

1. Haşmet Zeybek'in *Zilli Şih* adlı meddah eserinin giriş bölümünden alınan bu metin, eserin bir eleştiri metni olacağı konusunda ipuçları veriyor mu? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Meddah tek kişilik bir oyundur. Bu oyunda anlatım jest, mimik ve seslendirme ile yapılır. Meddah, oyun esnasında seyirci ile diyaloglara girebilir, seyircilere şakalar yapabilir. Seyircilerden gelen tepkiye göre anlatışını ve öykünün yönünü derhal değiştirebilir.

Bu bilgilerden hareketle meddahların günümüzde Cem Yılmaz, Beyazıt Öztürk, Yılmaz Erdoğan gibi tek kişilik "stand up" gösterisi yapanlarla aralarında bir benzerlik olduğu söylenebilir mi?

3. Derviş Mehmet, Camcı İsmail, Şair Şirvanlı Cenani, Murekkepçi İzzet, Kara Firüz, Şerif Çelebi, Kurbanı Ali, Manisalı Derviş Kamili, Nuhzade Mustafa Çelebi, Pertevi Ahmed Çelebi, Maraşlı, İstanbullu Hamdi gibi ünlü meddahlar içinde, IV. Murat zamanında yaşayan ve onun meddahlığını yaptığı için hikâye dağarcığı çok geniş olan Tıfli Ahmet Çelebi ayrı bir yere sahiptir. Tıfli Ahmet Çelebi, anlattığı hikâyelerin çoğunu yazılı hâle getirerek hikâyelerin sözcüğü günümüze kadar ulaşmasını sağlamış, bu yazılı kaynaklar meddah hikâyelerinin anlatış tarzı ve olay akışını genel hatları ile belirlemiştir.

Bu açıklamaya göre Tıfli Ahmet Çelebi'yi diğer ünlü meddahlardan ayıran özellikler nelerdir?

Aşağıdaki sözcüklerin yazımının doğru olup olmadığını tespit edip işaretleyiniz. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru şekillerini pembe kutuya yazınız.

CERYAN	→	D	✓	→	CEREYAN
KLAVUZ	→	D	Y	→	
ÖĞE	→	D	Y	→	
GELİşİGÜZEL	→	D	Y	→	
VEJETERYAN	→	D	Y	→	
KOREOGRAFİ	→	D	Y	→	
BOY POS	→	D	Y	→	
ALÜMİNYUM	→	D	Y	→	
YALI ÇAPKINI (KUş)	→	D	Y	→	
BİLİNÇALTI	→	D	Y	→	
HANIM ANNE	→	D	Y	→	
YANARDÖNER	→	D	Y	→	
UYUYA KALMAK	→	D	Y	→	

Noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili bilgiler doğru ise "D" yanlış ise "Y" kutucuğunu işaretleyiniz.

Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.

D

Y

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına noktalı virgül konur.

D

Y

Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren *hayır, yok, evet, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, öyle* gibi kelimelerden sonra virgül konur.

D

Y

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.

D

Y

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için iki nokta konur.

D

Y

Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine üç nokta konur.

D

Y

Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyile karşılanan yer, tarih vb. durumlar için yay ayraç içinde ünlem kullanılır.

D

Y

Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kısa çizgi kullanılır.

D

Y

Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına eğik çizgi konur.

D

Y

Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için yay ayraç kullanılır.

D

Y

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle ayrılır.

D

Y

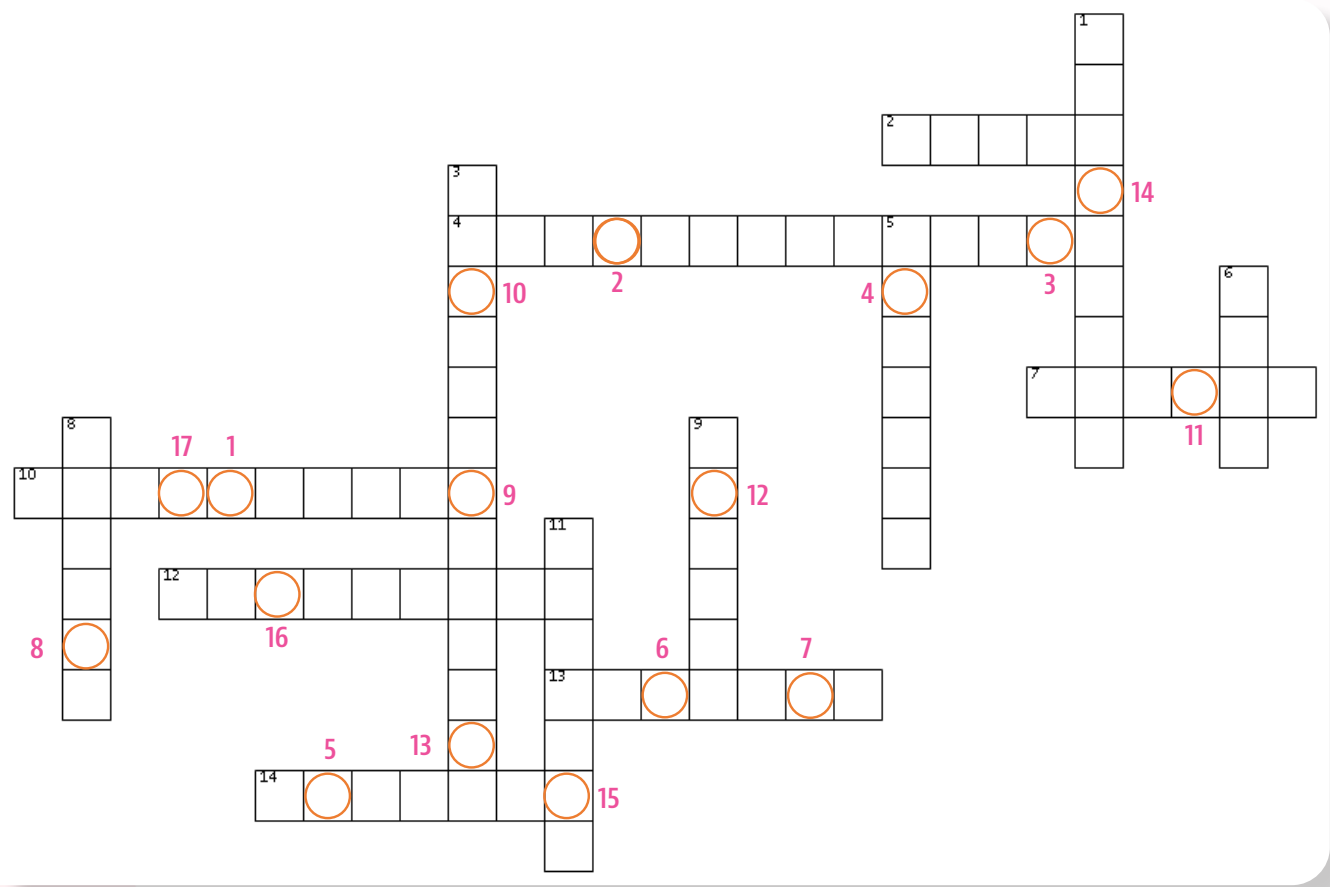
Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için tek tırnak kullanılır.

D

Y

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA

2. Karagöz oyununda Hacivat'ın bir semai okuyarak perdeye geldiği bölüm
4. Tanzimat Dönemi'nde Moliere'den çeviriler yapan sanatçı
7. Tek kişilik geleneksel Türk tiyatrosu
10. "Vatan yahut Silistre" adlı oyunun yazarı
12. Orta oyununda ev olarak kullanılan dekor
13. Abdülhak Hâmit'in Namık Kemal'in "Zavallı Çocuk" adlı oyununa yazdığı nazire
14. Olayların seyircide merak uyandıracak şekilde düzenlenmesiyle güldürmekten başka bir amaç gözetilmeyen komedi türü

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. "Şair Evlenmesi" adlı oyunda şair ruhlu kahraman
3. Batılı anlamda yazılmış ilk tiyatro örneği
5. Orta oyununda okumamış kesimi temsil eden tip
6. Hayatı hem acıklı hem gülünç yönleriyle bir bütün olarak yansıtmayı amaçlayan tiyatro türü
8. Karagöz oyununda tasvirleri hayaliye veren yardımcı
9. Karagöz oyununda malı mülkü olan zengin, mirasyedi bir tip
11. Karagöz oyununda bilimden az çok anlayan, görgü kurallarına uyan tip

ANAHTAR KELİME

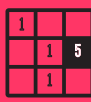
1 2 3 4 5 6 7

8 9 10

11 12 13 14 15 16 17

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

Tek kişilik geleneksel Türk tiyatrosu
EHDMAD
[] [] [] [] [] []
5

Namık Kemal'in Hindistan'da geçen oyunu
LAAKBREA
[] [] [] [] [] [] [] []
2

Recaizade Mahmut Ekrem'in bir oyunu
TLVUSA
[] [] [] [] [] [] []
6 12

Moliere'den çeviriler yapan sanatçı
İAMKEAVTPŞHAFE
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []
13 1

Karagöz oyununda eğitim görmüş tip
VAİHCTA
[] [] [] [] [] [] [] []
3

Haldun Taner'in bir oyunu
CİAZEEİLTENSFZA
[] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] []
9

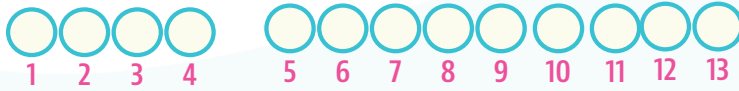
Zorba bir aile reisi, Cléante ve Elise'in babası
NOPAGHAR
[] [] [] [] [] [] [] [] [] []
4

Karagöz'de kadın rolüne çıkan erkek oyuncu
ENEZN
[] [] [] [] [] []
11

Sekizli hece ile söylenen halk şiiri
MEASİ
[] [] [] [] [] [] [] []
8 10

Orta oyununda oyun alanı
ANLGAAP
[] [] [] [] [] [] [] []
7

ANAHTAR KELİME

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME - 1

1. C	6. H
2. Ç	7. B
3. I	8. D
4. A	9. E
5. F	10. G

EŞLEŞTİRME - 2

1. Ç	6. A
2. H	7. B
3. G	8. D
4. I	9. E
5. F	10. C

BOŞLUK DOLDURMA

1. Geleneksel Türk tiyatrosu
2. gölge oyunu
3. Hacivat
4. palanga
5. meddah
6. Köy seyirlik oyunları
7. Batı
8. İbrahim Şinasi
9. *Vatan yahut Silistre / Celâlettin Harzemşah*
10. Ahmet Vefik Paşa
11. Yeni Lisan
12. Direktör Ali Bey
13. Recaizade Mahmut Ekrem
14. romantizm / dram
15. Haldun Taner

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D	13. B
2. C	14. D
3. D	15. D
4. E	16. A
5. C	17. C
6. B	18. A
7. D	19. C
8. D	20. C
9. A	21. B
10. E	22. E
11. C	23. E
12. B	

AÇIK UÇLU SORULAR - I

1. Orta oyunu, dört bölümden oluşmaktadır.
Mukaddime (Giriş): Zurnanın Pişekâr havası ile gelen Pişekâr, zurnacı ile kısa bir konuşma yapar. Sonra zurna, Kavuklu havasını çalar; Kavuklu ile Kavuklu arkası (cüce) konuşarak sahneye gelir.
Muhavere (Söyleşme): Pişekâr'la Kavuklu'nun konuşmaları iki bölümdür. Birinci bölüm, iki tanıdığın sohbeti; ikinci bölüm, tekerlemedir. Bu bölümde Kavuklu, başından geçmiş garip bir macerayı anlatır; bölümün sonunda ise bunun bir rüya olduğu anlaşılır.
Fasıl (Oyun): Asıl olayın konu edildiği bölümdür, oyuna burada işlenen konuya göre isim verilir. Bu fasıllardan pek çoğu, konuları bakımından Karagöz fasılları ile ortaktır.
Bitiş: Pişekâr, Kavuklu ile son bir konuşma yapar. "Her ne kadar sürcü lisan ettikse af ola!" diyerek seyircilerden özür diler. Bir dahaki oyunun yerini ve zamanını bildirerek seyircileri iki eliyle selamlar.
Metin, muhavere bölümünden alınmıştır.
2. Pişekâr, Karagöz oyunundaki Hacivat'a; Kavuklu ise Karagöz'e benzer. Kavuklu, oyunun asıl komiğidir. Dobra ve patavatsızdır. Yalan dolanla işi olmaz. Gördüğü her şeyi ağzına geldiği gibi söyler. Kaba biri olduğundan diğer oyuncu tipleri ile tartışıp kavgaya edebilir. Pişekâr herkesin huyuna göre konuşmasını, yüze gülmesini bilen içten pazarlıklı, ara bulucu, usulünce kavgaları yatıştıran, darginları buluşturan, ölçülü, ağırbaşlı, her kalıba girebilen, işine gelince dilini tutmasını bilen, esnek bir kişiliğe sahip biridir.
3. Oyunda dekor denilebilecek başlıca iki nesne vardır: Birincisi ev olarak kullanılan yeni dünya adı verilen paravan, ikincisi iş yeri olarak kullanılan ve dükkân adı verilen iskemledir. Oyunların birçoğunda, evin de dükkânın da oyunun akışında önemli işlevleri vardır.
4. Pişekâr — Efendim uğurlar olsun.
Kavuklu — (*Yüzüne bakarak önünden geçer.*) Eyvallah illaki sana ne?
Pişekâr — Aman efendim bana ne olur mu? Bir insan eski bir ahabını görür de aşinalık etmez olur mu hiç?
Kavuklu — Allah Allah senin her gördüğün ahabın mı olur?
Pişekâr — Elbette, fakat her gördüğüm değil. Arz ettiğim veçhile gördüğüm ahabım değil, her beni görmeyen ahabıma aşinalık etmek mutadımdır.

AÇIK UÇLU SORULAR - II

1.

	YÜKLEMİNİN YERİNE GÖRE	YÜKLEMİNİN TÜRÜNE GÖRE
SELİM: Yeryüzünü dolduran varlıkların kaderi elindeki işin tamamlanmasına bağlıydı sanki.	Devrik	İsim
MUSAHİP: Alınleriyle yaşayanların da dertleri vardır kendilerine göre.	Devrik	İsim
SELİM (<i>sitemli</i>): Bazen hiç yardımcı olmuyorsun.	Kurallı	Fiil
MUSAHİP: Anladığıma göre sadık bir bendeniz olarak size rahat yalan söyleyebilecek birini bulmam gerekiyor yerime.	Devrik	Fiil
SELİM: O işi kendim pek güzel becermekteyim ben.	Devrik	Fiil

2. a) Birleşik cümleler:

- Çünkü bu ruh dal budak salmış bir ağaç gibi göz önünde fıskırış hakikatlerden değildir.
- Boynunu kesseler sırrını vermez.
- Anadolu'nun görünmeyen bir tarafı mı var?

b) İsim cümleleri:

- Bütün hakikatler ruhundur.
- En derin ve en gizli hakikatlerdendir.
- Anadolu'nun görünmeyen bir tarafı mı var?

Ruhu var!

Fiil cümleleri:

- Karanlık bir kuyuda yaşar gibi içinde yaşar.
- Biz bu ruhu tanımıyoruz.
- Sesi birdenbire en üst perdeye fırlar.
- Ruh görünmez!

c) Sıralı cümleler:

- Madde açık, ruh gizlidir.
- Anadolu nasıl duyar, nasıl sever, nasıl yanar, nasıl coşar, nasıl parlar, nasıl patlar, nasıl yatıştır, nasıl susar, nasıl düşünür, nasıl gider, nasıl dönmez, nasıl ölür; biliyor muyuz?

BECERİ TEMELLİ - I

1. a)

aklına gelmek: Hatırlamak.

eli kolu bağlanmak: Bir engel dolayısıyla hiçbir iş yapamaz duruma gelmek.

gözü kesmemek: Bir iş yaparken kendine veya başkasına güvenmemek.

iki gözü iki çeşme: Sürekli ağlar durumda olmak.

dişini sıkmak: Zorluğa dayanmak.

b) Deyimler; anlatımın daha özlü, çarpıcı ve somut biçimde yapılmasını sağlar. Parçada bu deyimlerin yerine anlamları kullanılsaydı çok daha düz, etkisiz ve soyut bir anlatım ortaya çıkardı.

Deyimlerin yerine anlamlarının kullanılması, cümlenin anlamında bir değişikliğe yol açmazdı. Anlamdaş kelimelerin birbirinin yerine kullanılması gibi burada da aynı anlamı veren iki ifadeden biri tercih edilmiş olurdu.

2.

Kelimeler	Eş Anlamlısı	Cümle
kuşku	şüphe	Bu gereksiz şüphelerinden vazgeç artık.
güç	kuvvet	Yaşlı adam, kendinde o kuvveti bulamadı.
kaygı	endişe	Senin bu konudaki endişelerini anlıyorum.
ödlek	korkak	Onun kadar korkak bir adam görmedim.
sıska	zayıf	O zayıf çocuğu bir türlü unutamıyorum.

3. "Gün doğmadan neler doğar." beklenmedik bir anda güzel, olumlu şeylerin olabileceği anlamını taşıdığı için "umut" vermek amacıyla kullanılan bir atasözüdür.

Bu duyguyu işleyen başka atasözü ve vecizeler de vardır:

- Çıkmadık candan umut kesilmez. (Atasözü)
- Allah gümüş kapıyı kaparsa altın kapıyı açar. (Atasözü)
- Dünyada ümit bir direktir. (Fuzûlî)
- Her şeyin yok olduğu anda bile ümit vardır. (Thales)

4. Deyimlerde organ adları sıklıkla kullanılır. Bunlardan biri de "göz" kelimesidir. Göz, insanların dünyaya açılan penceresidir. İnsan; dünyanın güzelliklerini, olumsuzluklarını, mutluluklarını, acılarını çoğu zaman bu organı vasıtasıyla bilir ve tanır. Bundan dolayı da pek çok duyguyu ifade etmek için içinde "göz" kelimesinin olduğu deyimler kullanır. "Kulak" ve "burun" da deyimlerde sıklıkla kullanılan kelimelerdir.

- kulak vermek
- kulak tıkamak
- kulak kesilmek
- kulak misafiri olmak
- kulak kabartmak
- burnunda tütme
- burun bükmek
- burun buruna gelmek
- burnu havada olmak

BECERİ TEMELLİ - II

1. Haşmet Zeybek'in *Zilli Şıh* adlı meddah eserinin giriş bölümünden alınan bu metin, eserin bir eleştiri metni olacağı konusunda ipuçları veriyor. Zira metinde geçen
"Kimseler alınmasın, bizimkiler salınmasın,
Görevliler gocunmasın, seyircimiz gocunmasın.
Öyle başlayalım deyince hemen başlanmaz,
Her önüne gelen taşlanmaz.
Âdem vardır cismi temiz,
Arı vardır uçup gezer,
Alır abdest, olmaz temiz.
Teni tenden geçip gezer,
Halkı tân eylemek nemiz." gibi sözler, seyirciyi eleştiriye hazır olmaya davet eder niteliktedir.
2. Meddahların günümüzde Cem Yılmaz, Beyazıt Öztürk, Yılmaz Erdoğan gibi tek kişilik "stand-up" gösterisi yapan sanatçılarla aralarında bir benzerlik vardır. Zira "stand-up" gösterilerinin tek kişilik gösteriler olması, sanatçıların anlatımlarını jest, mimik ve seslendirmelerle süslemesi, gösteri esnasında seyirci ile diyaloglara girmesi, seyircilere şakalar yapması ve seyircilerden gelen tepkiye göre anlatışını ve öyküsünün yönünü değiştirmesi meddahların yaptıklarıyla birbirine benzemektedir.
3. Bu açıklamaya göre Tifli Ahmet Çelebi'yi diğer ünlü meddahlardan ayıran özellikler; onun hikâye dağarcığının geniş olması, hikâyelerini kaleme alarak günümüze kadar gelmesini sağlaması ve bu yazılı kaynakların meddah hikâyelerinin anlatılış tarzı ve olay akışını genel hatları ile belirlemiş olmasıdır.

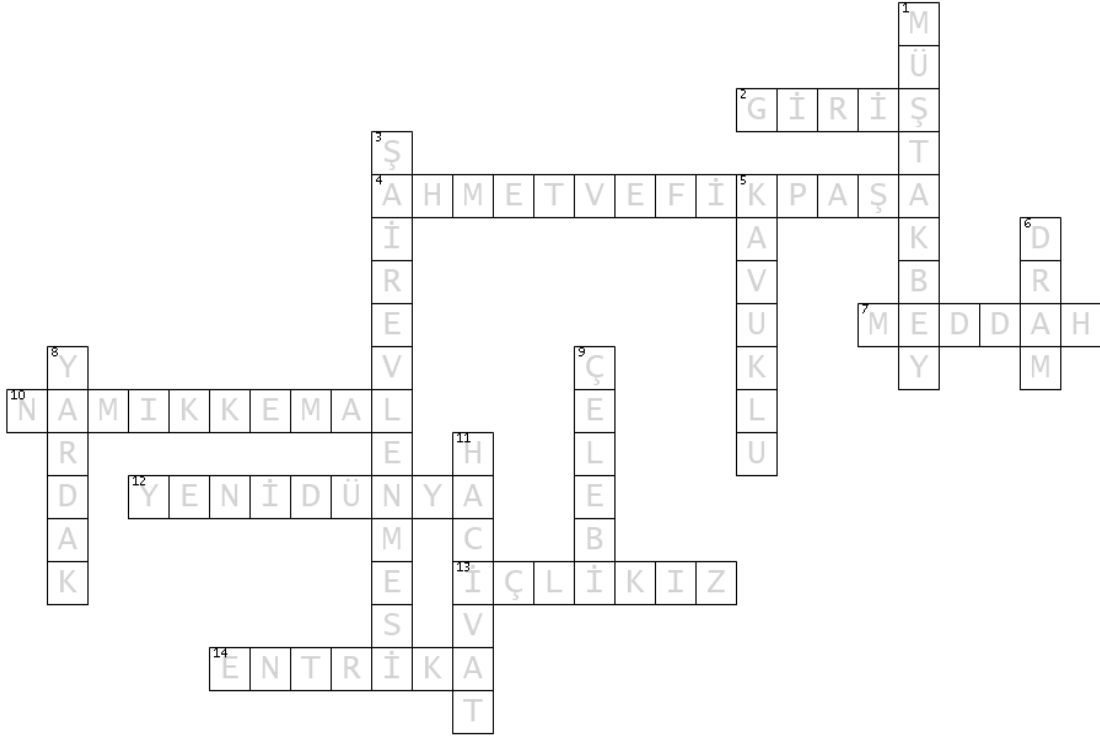
Doğru/Yanlış - I

SÖZCÜK	Y/D	DOĞRU SÖZCÜK
CERYAN	Y	CEREYAN
KLAVUZ	Y	KILAVUZ
ÖĞE	Y	ÖGE
GELİŞİGÜZEL	D	
VEJETERYAN	Y	VEJETARYEN
KOREOGRAFİ	D	
BOY POS	Y	BOY BOS
ALÜMİNYUM	D	
YALI ÇAPKINI (KUŞ)	Y	YALIÇAPKINI
BİLİNÇALTI	D	
HANIM ANNE	Y	HANIMANNE
YANARDÖNER	D	
UYUYA KALMAK	Y	UYUYAKALMAK

Doğru/Yanlış - II

Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.	D
Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına noktalı virgül konur.	Y (virgül)
Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren <i>hayır, yok, evet, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, öyle</i> gibi kelimelerden sonra virgül konur.	D
Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.	D
Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için iki nokta konur.	Y (noktalı virgül)
Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine üç nokta konur.	D
Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için yay ayrıç içinde ünlem kullanılır.	Y (soru işareti)
Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kısa çizgi kullanılır.	D
Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına eğik çizgi konur.	D
Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıkla A. Turan Oflazoğlu mak ve göstermek için yay ayrıç kullanılır.	D
Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle ayrılır.	Y
Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için tek tırnak kullanılır.	D
"mı / mi" ekini alan yan cümle temel cümlenin zarf tümlecisi olduğunda cümlenin sonuna soru işareti konmaz.	D

BİL-BUL-ÇÖZ

ANAHTAR KELİME: *KEŞANLI ALİ DESTANI*

KELİME AVI

EHDMDA

M E D D A H

LAAKBREA

K A R A B E L A

TLVUSA

V U S L A T

İAMKEAVTPŞAFE

A H M E T V E F İ K P A Ş A

VAİHCTA

H A C İ V A T

ÇİAZEEİLTENSFZA

F A Z İ L E T E C Z A N E S İ

NOPAGHAR

H A R P A G O N

ENEZN

Z E N N E

MEASİ

S E M A İ

ANLGAAP

P A L A N G A

ANAHTAR KELİME: *ŞAİR EVLENMESİ*

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>